
NHÚC ĐẦU DO VIÊM MẠCH MÁU THÁI DƯƠNG

HỎI:

Tôi năm 69 tuổi, gần đây tôi bị chứng nhức đầu hai bên thái dương rất khó chịu, kèm với chóng mặt, sốt nhẹ và nhức mọi khắp người. Ngoài ra tôi còn thấy đau hai bên quai hàm khi ăn cơm. Tôi bị áp huyết cao nhưng uống thuốc hạ áp huyết đều nên đo máu không lên cao lắm nhưng vẫn bị nhức đầu. Xin bác sĩ cho biết chứng nhức đầu này có thể do bệnh gì gây ra và chữa trị ra sao?

Nguyễn Thị T.

ĐÁP:

Nhức đầu có thể do rất nhiều nguyên nhân gây ra. Thông thường do căng thẳng gọi là tension headache và chỉ cần uống thuốc nhức đầu hay giảm đau như Tylenol, Advil... để trị. Những loại nhức đầu hay trở đi trở lại như chứng nhức nửa đầu gọi là migraine headache làm nhức đầu dữ dội trong vài ngày, hay xảy ra nơi người đàn bà trẻ hơn và hiện nay có những thuốc trị rất công hiệu như Imitrex, Zomig, Relpax có thể chích dưới da, uống thuốc viên hay thuốc xịt vào mũi để trị và bớt nhức đầu rất nhanh.

Ngoài ra những người bị áp huyết cao không chịu uống thuốc hay không biết mình bị áp huyết cao cũng thường hay có triệu chứng như nhức đầu, chóng mặt và sẽ hết nếu uống thuốc áp huyết và có mức đo áp huyết trở lại bình thường.

Ngoài ra nhức đầu có thể do những bệnh hiểm có gây ra như bứu trong óc, chày máu trong

óc...nhưng thường sẽ có những triệu chứng khác đi kèm và là những bệnh nặng, cấp tính.

Tuy nhiên, chứng nhức đầu hai bên thái dương, nhức nhiều và kèm theo các triệu chứng như bà tả trong thư, như sốt nhẹ, chóng mặt, nhức mọi toàn thân và triệu chứng bị đau nơi quai hàm khi nhai tương đối khá đặc biệt và là hợp chứng của bệnh viêm mạch máu thái dương (temporal arteritis). Bệnh này hay xảy ra ở người lớn tuổi, cỡ 60-70 tuổi trở lên, đàn bà nhiều gấp hai lần đàn ông.

Nguyên nhân tại sao gây ra viêm mạch máu thái dương không rõ ràng nhưng thành mạch máu của những động mạch cỡ vừa, không nhỏ quá như mạch máu thái dương và các mạch máu bên ngoài não bộ của động mạch cổ dễ bị viêm và đôi khi làm nghẽn.

Nguy hiểm nhất là nếu động mạch mắt (ophthalmic artery) bị viêm có thể làm thiếu máu đến nuôi võng mô, làm chết màng mắt retina và gây ra mù mắt rất nhanh.

Những triệu chứng của bệnh viêm mạch máu thái dương này có thể xảy ra từ từ hay xảy ra cấp tính. Thường hay có những triệu chứng như mệt mỏi, sụt ký đi trước, sau đó thấy nhức đầu nhiều hai bên thái dương, sờ vào hai bên trán thấy giật hay đau đớn dọc theo mạch máu thái dương.

Một triệu chứng đặc biệt là đau quai hàm khi nhai (jaw claudication), nếu bị đi kèm với chứng nhức đầu hai bên thái dương là có thể nghi bị bệnh viêm mạch máu thái dương.

Một số người có triệu chứng về mắt, khi thấy mắt tự nhiên mờ đi kèm với chứng nhức đầu hai bên thái dương sẽ cần phải đi khám và chữa trị ngay vì nếu để chậm một hai ngày sẽ bị làm chết võng mạc và gây ra mù không hồi lại được.

Những triệu chứng thường thấy hơn là nhức đầu nhức bắp thịt toàn thân gọi là polymyalgia rheumatica, nhức mọi khắp chỗ nhưng nhiều nhất nơi hai vai và hai bên háng. Một số bệnh nhân có thể bị viêm các mạch máu nuôi các dây thần kinh (mononeuritis multiplex) nên bị những triệu chứng như tê tay tê chân, đôi khi bị liệt một dây thần kinh...

Bệnh viêm mạch máu thái dương là một bệnh tương đối khá nguy hiểm, vì thế việc định bệnh chính xác rất quan trọng. Những người lớn tuổi khi bị nhức đầu hai bên thái dương đi kèm với các triệu chứng như đã kể trên cần phải đi khám bệnh ngay.

Định bệnh tùy thuộc vào bệnh lý và thử máu, những người bệnh này có thử nghiệm đo mức trầm lắng của hồng huyết cầu gọi là erythrocyte sedimentation rate (ESR) rất cao, tới mức 100 mm/hour. Ngoài ra có thể thiếu hồng huyết cầu hay có lượng phân hóa tố alkaline phosphatase cao. Với các thử nghiệm này, đặc biệt là mức trầm lắng hồng huyết cầu ESR cao, cho định bệnh là viêm mạch máu thái dương.

Để chính xác hơn nữa, sẽ cần làm biopsy tức cắt một miếng nhỏ mạch máu thái dương và xem dưới kính hiển vi,

---

---

nếu bị bệnh này sẽ thấy các phản ứng viêm mạch máu do thành động mạch bị các tế bào viêm tấn công, làm dày ra và làm nghẹt.

Việc chữa trị bệnh viêm mạch máu thái dương thực ra có thể bắt đầu ngay trước khi làm thử nghiệm biopsy nếu có các triệu chứng và mức ESR cao. Lý do là nếu để lâu không chữa ngay có thể bị biến chứng mù mắt rất nhanh nên khi nghi bệnh này cần phải trị liệu ngay.

Thuốc chữa là thuốc Prednisone với lượng cao từ 40 đến 60 mg một ngày. Uống thuốc này sẽ thấy hiệu quả rất nhanh, người bệnh bớt nhức đầu ngay và các triệu chứng khác cũng biến đi nhanh chóng trong vòng một hai ngày.

Tuy nhiên thuốc Prednisone phải chữa trị khá lâu để ngừa trở lại. Khi ngưng thuốc cũng phải giảm dần và ngưng từ từ không ngưng ngay được. Thuốc Prednisone khi dùng lâu cũng sẽ đem lại nhiều phản ứng phụ như làm mòn xương, dễ gây nhiễm trùng... nên dùng thuốc này phải rất cẩn thận và phải theo dõi thường xuyên.

Tóm lại nhức đầu là triệu chứng thông thường tuy nhiên nơi những người lớn tuổi cần phải chú ý đặc biệt. Nếu áp huyết không cao và có những triệu chứng đặc biệt như đã tả ở trên như đau nhức dọc theo mạch máu thái dương, sốt nhẹ, đau quai hàm khi nhai, mắt mờ..., cần phải đi khám ngay và thử nghiệm xem có bệnh viêm mạch máu thái dương hay không.

Nếu nghi là bị bệnh này cần phải uống thuốc ngay để trị liệu

sớm và tránh những biến chứng quan trọng, nhất là biến chứng trên mắt làm mù mắt. Vấn đề trị liệu bệnh này tương đối hiệu quả nhiều nếu trị đúng cách, tuy nhiên việc dùng thuốc cần phải theo dõi cẩn thận để tránh những phản ứng phụ do thuốc gây ra.

BS Nguyễn Đình Phùng
